

esse sollicitandas. Cōfœderati Principes quos dixi, Smalcaldia dant literas ad Cæsarem die vicesimoquarto Decembris, siquidē ipso viuo & superstite Romanorum Rex creetur, & quidem frater germanus, ambiens atque rogās, videre ipsum, quē admodum id planē fiat, contra legem, contra ius atque libertatem Imperii, contrāque sponsonem atque pactum, & eam qua sit reipub. deuinctus, fidem. Causas creandi Romanorū Regis has in medium adduxit Cæsar in primo cōgressu Principum Electorum, Coloniae, Quia diuersis ipse regnis atque populis imperaret, neq; posset esse continenter in Germania: quia turbulentus admodum esset & periculosus orbis Christiani, precipuē verò Germaniæ status, propter disidiū religionis, propter vim atq; potētiam Turcarum, propter nuper excitatā seditionem atque bellum rusticanum: & quia per Imperium multa inofficiose fierent ac minus obsequenter. Principes Electores à deliberatione Cæsarem orant, ne Germaniam deserat: sed in ea domicilium ac sedem sibi collocet. Quum autem in sententia persisteret, collatis consiliis, quinta Ianuarii die, Ferdinandum renūntiant Romanorum regem. Saxo, quod vnum poterat, creationem hanc esse vitiosam, explicatis causis, neq; sibi probari, per filiū disertè protestatur.

LIBER OCTAVVS.

IN superiori Smalcaldiæ cōuentu, hoc etiam inter alia placuit, quoniā aduersarii causam

M. D.
XX XI.

atque professionem Euāgelii multis calūniis
grauarent, & passim in summum odium addu-
cerent, scribendum esse cum primis & Galliae
& Angliæ Regi. Itaque datæ sunt literæ ad v-
trunque eiusdem sententiæ. Februario men-
se Saxoniae Princeps Elector, socios omnes
conscribit, vt ad decimū nonum Martii diem
adsint Smalcaldiae, deliberaturi de suscipien-
da defensione contra vim hostilem, si qua for-
tè fiat. Superiori cōuentu placuit, Daniae Re-
gem Fridericum de fœdere sollicitandum. Et
Danus quidem amare se doctrinam Euangelii
dicebat: sed multos esse per suum regnum E-
piscopos valde potentes, tam opibus quàm
clientelis & coniunctione nobilitatis, nec sibi
integrum esse fœdus hoc inire tanquam Re-
gem. Ad alias verò suas prouincias quod atti-
net, quæ sint ditionis Imperii, non recusare.
Priusquam fœdus iniretur, in consilium adhi-
biti fuerunt, non iureconsulti modò, sed theo-
logi quoque. Lutherus autem semper docue-
rat magistratui non esse resistendum, & exta-
bat eius hac de re libellus. Quum autem in hac
deliberatione periti iuris docerent, legibus es-
se permissum resistere nonnunquam: & nunc
in eum casum, de quo leges inter alia mentio-
nem faciant, rem esse deductā ostenderent: Lu-
therus ingenuè profitetur, se neiciuisse hoc
licere. Et quia leges politicas Euangelium non
impugnet aut aboleat, vti semper docuerit:

deinde quoniam hoc tēpore tam dubio tām-
 que formidoloso multa possint accidere, sic
 vt non modò ius ipsum, sed conscientia quo-
 que vis atque necessitas arma nobis porrigat,
 defensionis causa fœdus iniri posse dicit, siue
 Cæsar ipse, siue quis alius fortè bellum eius
 nomine faciat. Dum Smalcaldia sunt, allatae
 fuerunt eis literæ Cæsaris, in quibus hoc erat
 perscriptum, ex omnibus locis nuntiari de
 Turca, quemadmodum ingenti cum exercitu
 constituerit in Germaniam inuadere. Manda-
 bat igitur, vt sine exceptione conferrent auxi-
 lia. Respondent, quum pacem nondum impe-
 trarint, facilè cogitari posse, quàm sit ipsis in-
 commodum, quàm non consultum, vt in hoc
 dubio rerum suarum statu, quum & proscrip-
 tiones & vim hostilem expectare cogantur,
 præsidia sibi detrahant, ac veluti neruos inci-
 dant ipsi. Quum Vlmenses hoc ab Argen-
 tinenſi Senatu flagitassent, Bucerus eò profe-
 ctus, ipsorum ditionis ecclesias constituit, &
 religionis formulam conscribit, adiutus ab
 OEccolampadio & Ambrosio Blaurero.

Sub hoc tempus in Belgium venit Maria,
 soror germana Cæsaris, quæ Ludouicū Hun-
 garia regem habuit in matrimonio. Hanc Cæ-
 sar amitæ suæ Margaritæ, quæ nuper è vita
 decesserat, substituit, & regionibus illis omni-
 bus præficit. Clementi septimo lis erat
 cum Alfonso duce Ferrariensi, de Rhegio &
 Mutina

Mutina. Tandem facta compromisso Cæsarem deligunt arbitrum. Is in Belgio quum esset, per hos ferè dies pro Ferrariensi pronuntiat.

Interim Principes & ciuitatù legati Francofurtum, sicut erat constitutum, conueniunt: vbi legati exponunt non videri consultum, vt propter titulum Ferdinando Regi tribuendum, litem vllam non necessariam subeant ipsi, aut periculum sibi creent. De Heluetiis in fœdus recipiendis, quod ciuitates valde cupiebant, Saxo per legatos respondet, Quoniam de Cœna Domini diuersum sequantur dogma, non sibi licere societatem cum ipsis vllam coire. Quanti sit ipsorum coniunctio propter vires atque potentiam non se quidem latere: sed eò sibi minimè respiciendum esse, ne tristis inde sequatur exitus: quod iis accidisse Scriptura testetur, qui muniendi sui causa, cuiusque modi præsiidiis vsi fuissent. Bambergenis Episcopus Wigandus, aliquot annis antè querimoniam habuerat ad socios Sueuici fœderis, de Georgio Brandeburgico, quòd suum ille ius ecclesiasticum interpellaret, quòd vectigalia sibi faceret deteriora, quòd facultates sacras aliò conferret, quòd sacerdotes ad nouum istud atque falsum doctrinæ genus congeret, aut si non parerent, eiiceret. Quum autem post variam disceptationem eius rei causa dies esset dictus hoc anno Norlingæ, mense Iulio: venerunt eò rogatu Brandeburgici

Heluetii
in fœdus
admittuntur.

Wigandus
Bamberg.

Protestantium legati. Proponit actor, & quantum acceperit iniuriæ, quantumque damni, commemorat. Reus ea quidem parte, quæ propriè ad religionem & iurisdictionem ecclesiasticam pertinebat, interponit appellationem, & ab eorum edictis atq; iudicio pro-uocat ad Concilium. Interea Cæsar componendi dissidii religionis causa, conuentum indicit Imperii Spiræ ad Idus Decembris. Sed vndecimo Calendas Septembris ad Saxonem veniunt Guilielmus Nassouius, & Nuenarius Comites, magnæ propter virtutem auctoritatis viri: ac permissu Cæsaris de conciliatione agunt, & quinque omnino proponunt, de Cœna Domini, de ritibus Ecclesiæ, de bonis sacris, de auxiliis in Turcam, de Ferdinandi Regis electione. Quum sub exitum Augusti mensis Moguntini ac Palatini Principis legati Smalcaldiam venissent, Protestantium legatis exponunt de suorum Principum erga rempublicam atque patriam charitate. Quum enim infecta re sit Augusta discessum, ipsos, onçsiderata periculi magnitudine quod ex eo dissidio sit oriturum, non prius cõquieuisse, quàm Cæsar ipsis intercedendi, deque pace tractandi facultatem permetteret. Optimum ergo sibi videri, vt quæ conciliari Augustæ non potuerunt, Augustæ nunc denuo tractentur: & qui tunc fuit illius exitus, idem sit huius initium actionis. Initio Mensis Octobris Moguntino ac Palatino Principi Sa-

10 & Lantgravius rescribunt, & actione repetita superiori, de rebus propositis nihil agi posse cum fructu sine theologis, demonstrant. Se nimirum in ea, quam sint Augustæ professi, religione permanere. Verùm ne quid interea tumultuosè per Imperium fiat, orare se rursus & vehementer quidem, efficiant apud Cæsarem, vt eos qui doctrinam Euangelii vel iam profitentur, vel in posterum etiam profiteri volent, sinat vti pace, donec legitimi Cõcilii decretum & auctoritas interueniat.

Diximus antea de conuentu futuro Spira ad Idus Septembris. Cæsar autem quum de apparatu Turcico multorum literis atque nuntiis doceretur, in mensem Ianuarium anni sequentis diem producit, & Ratisbonæ locum indicit, vt Austriæ tanto esset vicinior, vbi bellum futurum videbat. Quomodo bellum illud, quod ante biennium Tigurini & Bernates erant facturi Quinquepagis, aliarum ciuitatum interuentu pacatum fuerit, libro sexto docuimus. Hoc autem anno recruduit vulnus: & vrbes illæ duæ locis omnibus occupatis, atque claustris viarum, ne quid ad illos deueheretur alimonix, prohibebant. Fuit hoc ad solstitium æstiuum. Et quæ res ad magnum aliquem motum spectaret, Gallix Rex, item Glareani, Friburgii, Soloturii, Appecellenses intercedunt, & pacis formulam concipiunt. Sed quæ hæc frustra fierent, Tigu-

Bellū ad-
uersus Ti-
gurinos.

rini & Bernates euulgato scripto, quemadmo-
dum maximis illorum & variis iniuriis coacti,
commeatu ipsos intercluserint exponunt. fuit
hoc Septembris die nona. Quum autem
Quinquepagici maximè rerum necessariorum
inopia premerentur, silentio cōductis copiis,
Octobris mensis die nono signa proferunt, &
opinione citius ad Tigurinorum fines perue-
niunt: quibus in finibus erat iam antè dispo-
situm à Tigurinis præsidium circiter mille
militum, & amplius. Et ii quidem suos mo-
nent, crebris in oppidum dimissis nuntiis, vt
mox aduolent. Sed tanta fuit hostium celeritas,
vt hi vix egrè subsidio venire possent. Et
quum iam superassent montem, quā faciendū
erat iter, laborare suos in proxima valle, & in
præsenti periculo versari cōspiciunt. Ibi tum
ad virtutem sese cohortati, promiscuè decur-
rūt de monte: cuius hæc erat natura, vt singu-
laribus eundum esset. Ea res in causā fuit, quū
vniuersi non possent in acie consistere, vt mul-
titudine superati, plurimos è suis desiderarēt,
ac terga verterent. fuit hoc vndecimo die O-
ctobris. In cæsorū numero fuit Zuinglius.
Nam Tigurinorum ita fert cōsuetudo, quum
in hostem exitur, vt Ecclesiæ minister prima-
rius vnā prodeat. Zuinglius etiā vir fortis ali-
oqui & animosus, quū secū reputaret, quod si
domi resideret, ac prælium fortè fieret aduer-
sum, fore vt magnam ipse sustineret inuidiā,
quasi

Mors Zu-
inglii.

quasi concionibus quidem accenderet hominum animos, in ipso autem discrimine remollesceret, voluit omnino communem subire Martem. In corpus autem exanime valde sæuitum fuit: & vix etiã illius morte potuit odii acerbitas exaturari. Natus erat annos quadraginta quatuor, minor Luthero quatuor annis.

Per totum ferè mensem Augustum, visus antea fuerat cometa, & illis ipsis diebus mortem obiit Gallia Regis mater Loisia, Sabaudia ducis Caroli soror consanguinea. Bernates, qui finitimis Vnderualdiis erant facturi bellum: vbi rescuerunt, iubent Tigurinos bono esse animo, & auxilia pollicentur, & suis omnibus cum copiis breui sese ad futuros nuntiant: & hostis vlciscendi prouinciam sibi deposcunt. Vbi demum conuenissent omnes, quod fuit octauo circiter die post factum prælium, & Bernates aliquanto remissius agerent: Tigurini, quibus auxilia miserant Basilienses, & Schafusiani, & Sangallii & Mulhusiani, deligunt aliquot signa ex omni numero. Qui de nocte profecti, quiescebant in monte prope Mencingum, vt ad primum lunæ splendorem impetu facto, propinquum oppidum Tugium ex improviso caperent. Hostes verò, qui non procul inde confederant, quum id per indicium accepissent, celeriter arreptis armis ante lucem procedunt, & illos quiescentes inuadunt Octobris die vicefima quarta, magno

Cometa.

sublato clamore & vlulatu, quò plusterroris inferrent. Et quanquam superiores extiterunt Quinquepagici multis vtrinq̄ue cadentibus, de religionis tamen studio nihil remittebant Tigurini. Pace demum facta per intercessionem, hoc etiam fuit additum, quod nuper cum Argentinensibus atque Lantgrauio fecissent foedus Tigurini, Bernates, Basilienses, vt ab eo discedant. Idem de Ferdinando faciant Quinquepagici. Sub finem Nouembris O Ecolampadius è vita decessit. Ex interitu Zuinglii maximum animo conceperat dolorem, eaque res morbum etiam auxisse putatur: erat enim coniunctissimi. Natus fuit annos quadraginta nouem. Extant eius in Prophetas aliquot lucubrationes, quæ valde probantur dotis. Cæsar initio mensis Ianuarii relicto Belgio Ratisbonam petebat, conuentus agendi causa. In itinere quum Moguntiam venisset ad Calendas Februarii, Moguntinus Archiepiscopus & Palatinus Princeps iterum de pace intercedunt, & actionem permittente Cæsare, Saxonem atque Lantgrauium monent, vt idem faciant. Itaque missis vltro citroque literis Schuinfurti, quod est ad Mœnum flumen oppidum, Imperii fit conuentus ad initium Aprilis. Ibi cœptum est agi de pace ad Concilium vsque seruanda. Principes intercessores ipsi aderant, & de præscripto Cæsaris hæc illis mandata proponunt, vt præter scriptum illud

Mors OE-
colāpadii.

M. D.
XXXII.

illud exhibitum Augustæ de religione, nihil
 innouent, nihil doceant, nihil euulgent, & in- *Conditio-*
 tra hos fines permaneant adusque Concilii *nes Prote-*
 tempus. Ita tamen vt cum Zuinglianis & A- *propositæ.*
 nabaptistis nihil habeant commune: ne per oc-
 casionem religionis alterius ditionis homines
 ad se pertrahant, aut in suam tutelam recipiât:
 ne quem suorum extra suæ ditionis fines do-
 cere patiantur: vt ab omni temperetur contu-
 melia: ne iurisdictionem, ritus atque ceremo-
 nias ecclesiasticas interpellent: vt opem aduer-
 sus Turcam ferant, & decretis obtemperent,
 quæ ad républicam & administrationem Im-
 perii pertinēt: vt Cæsari ac Romanorum Re-
 gi pareant: & si quod fœdus contra Cæsarem,
 Regem, aut diuersæ religionis ordines fece-
 rint, aboleant. Hoc si faciant, sperare se fore vt
 Cæsar atque Rex omnem superioris temporis
 offensionem deponant. Multis vltro citroque
 verbis habitis, quum vêtum esset ad extremû,
 neque propius coniungi possent, intercessores
 pergendum esse tamen in actione ducebant: &
 quò celerius ad Cæsarem omnia perferrentur,
 Noribergæ conuentû alterû indicût, ad tertiu
 Iunii diē. Ibi tandē, licet summa rei conciliari
 non posset, tamen quòd irruente in Austriam
 Turca, necesse erat omnes vndecunque vires
 contrahere: Cæsar pacē publicā totius Germa-
 niæ sancit, & ne religionis causa cuiquam vllò
 molestia creetur edicit adusque Concilii tem-

pus: aut si nullum fiat, tantisper donec per ordines Imperii alia fuerit inuenta ratio dissi-
dium hoc sanandi. Qui contrà fecerint, iis gra-
uem constituit pœnam: & omnem operam se-
datum ait, vt intra sextû mēsem Concilium
denūtietur, & anno post inchoetur. Aut si hoc
impetrari non possit, vt tum in Imperii comi-
tiis de summarei tractetur. Itaque mandat vt
interim actiones omnes forēses, religionis cau-
sa iam intentatæ, suspendantur, neque posthac
in Protestantes vllæ moueantur. & si quid for-
tè contrà fiet, irritum esse iubet. Protestantes
inuicem, qui tum septem erant Principes, &
ciuitates viginti quatuor, obsequentiam & of-
ficium illi deferunt, & auxilia pollicentur ad-
uersus Turcam. Hanc pacis formulam interces-
sores decreuerunt Iulii die vicesima tertia: Cæ-
sar autem Augusti mensis die secundo ratam
habuit, & edicto publico deinde sanxit. In
Augustæ conuentu decretum etiam fuerat, vt
Cameræ iudiciû reformaretur. Delecti huius
rei gratia quum Spirā venissent, leges faciunt,
quæ partim ad iudices, partim ad aduocatos,
partim ad litigatores pertinent. Huius emen-
dationis formulam illi in conuentu, quem
tum Cæsar Ratisbonæ agebat, exhibent. Cæ-
sar communicato cum reliquis consilio, sibi
placere illam affirmat, & paucula quædâ adii-
cit. Hoc anno Christiernus Daniæ Rex, in
decimū nunc annua exul, cōparata classe cogi-
tabat

Christiernus
Danicus rex.

tabat amissa recuperare. Sed captus mari, custodia traditus fuit: eodemque ferè tempore filius eius adolescens, quem Cæsar auunculus educabat, mortem obiit. Cæsar antea resciderat transactionem Alberti Prusis ducis cum Polonia rege Sigismundo. Quum autem Albertus in proposito maneret, proscriptus hoc tempore fuit à Camera, solitante Walthero Crombergo. Qua re cognita, Polonia Rex per legatum hoc in cõuentu docet, Prusiam esse antiquitus in fide & clientela sui regni. Petit igitur proscriptionem illam aboleri totam. Præcipua fuit in his comitiis belli Turcici deliberatio. Quumque literis quotidianis atque nuntiis adferretur Turcam premisisse iam multas equitum copias præter Danubium, decreta fuerunt auxilia. Itaque vicesimo septimo Iulii die finem habuit hic conuentus, & ad bellum sese comparabant omnes. Ad Idus Augusti Saxonis Princeps Elector diem supremum claudit. Ei succedit Ioannes Fridericus filius. Quum solymannus Belgradum venisset, deflectit ad læuam, & Giuntium oppidum arcemque frustra tentat, fortiter illud propugnante Nicolao Iurixio: deinde prædatum emittit ad quindecim equitum milia duce Casono. Is Lincium vsque supra Viennam excurrit: & longè latèque deuastatis agris, nullum immanitatis genus prætermittit. Quum verò pedem referret, in nostros equites, qui

*Albertus
Prusie
dux pro-
scriptus.*

Bellum

Turcicum.

fuerat emissi, vt rapinis & populationibus illum prohiberent, incidit, & diuersis locis ad internecionem propè cœcisus, tandem & ipse occumbit. Solymanus magis ac magis ad læuam tendens, Gratium petit oppidum Stiriaë. Quo cognito Cæsar, qui tum erat Lincii, deliberat quid facto sit opus. Tandem ea sententia vicit, vt castris omnibus ad Viennam positus hostem expectaret. Sic tandem Solymanus nulla re memorabili gesta discedit. Galliaë Regem Cæsar de auxiliis appellauerat: verum is respondit, vt quidem Cæsar tum referebat, Germaniam esse potentem satis, que sola Turcæ resistat. Angliæ Rex cunctanter etiam, neque satis apertè rescripsit. Heluetii licet à Cæsare sollicitati, non se commouerunt. Quum pedem Turcæ retulisset, Cæsar exercitum dimittit, quod hyems iam suberat, & Viëna contendit in Italiam. Mantuæ quum esset decima Nouembris die, datis literis ad ordines Imperii, fratrem suum Romanorum Regem per suam absentiam ait esse gubernaturum rempublicam. Se grauibus de causis è Germania profectum esse in Italiam: & ibi cum Pontifice vellegere de Concilio, sicut Ratisbonæ decretum sit. Pacem ergo colant omnes, quam nuper edicto sanxerit, & fratri non secus ac sibi ipsi pareant. Inde Bononia profectus, cum Clemente septimo venit in colloquium, deque religione & Concilio inter alia deliberat. Fœdus etiam cum eo facit, & cum cæteris Italiaë

Dynastis, aut potius renouat in sesquiannum:
 verbo quidem pro tuenda Italiae pace, sed reue-
 rane Gallis pateret aditus. Reclamabant forti-
 ter Galliae regis legati: Clemens autem mone-
 bat vt remissius agerent, tacite significans non fore diuturnum. Adduxerat enim Caesar ma-
 gnas Hispanorum copias, à quibus Italiam li-
 berari Pontifex cupiebat. Itaque foedus hoc
 probabat obsecutus temporì. Caesar post in
 Hispaniã nauigat mense Martio: neque multo
 post legatum Pontifex in Germaniã mittit Hu-
 gonem Rangonũ, Episcopum Reginũ. Is ubi
 demũ ad Saxonẽ venit, comitatus legato Cæ-
 saris, Pontificẽ Cõciliũ admodũ esse cupidum
 dicit. Sed quia res ipsa postulat vt de Concilii
 futuri modo, deque tẽpore & loco prius deli-
 beretur, habere se capita quãdam à Pontifice
 notata, que formulam eius rei complectantur.
 Quorũ nonnulla pertineãt ad modum & ordi-
 nem, nimirum vt sit liberum atque commune,
 & omnino tile, sicut patres habere consueue-
 runt. Deinde qui sunt interfuturi Concilio, vt
 illiº decreta se seruaturos esse spõdeant: nisi e-
 nim id caueatur, frustra sumi laborẽ omnẽ. De
 loco videri Pontifici Placentiã aut Bononiã
 fore nõ incõmodam, aut certẽ Mantuã, quã sit
 Imperii ciuitas, & Germaniẽ vicina. Post hunc
 legatus Cæsaris verba facit, petẽs vt narrationi
 legati Pontificii fidẽ habeat, & benignẽ respõ-
 deat. Saxo deliberatione interposita respõdet,
 quia Cesar atque Pontifex hyeme superiori

Clemens
 tis simulã
 tio.

M. D.
 XXXII.

datis Bononia literis ad ordines Imperii, lega-
 tionis & Concilii futuri spem fecerint, ideo se
 sociósque diem constituisse vigesimumquar-
 tum Iunii diem, quò conueniãt Smalcaldia, de
 re tota deliberaturi. Quapropter orare ne pro-
 crastinationem hanc molestè ferant. Quum
 deinde socii venissent, re deliberata, commu-
 ni nomine per literas responsum fuit vltima
 die Iunii, In conuentibus Imperii fuisse decre-
 tum, vt vel omnium populorum, vel prouin-
 ciã Germaniã Cõcilium fieret liberum atque
 Christianum. Ideo nimirum his verbis, ne vel
 illa sententia Pontificis, vel cuiusuis alterius
 vis atque potentia causã præiudicaret. Dein-
 de ne secundum leges Pontificias, & schola-
 rum opiniones, verùm iuxta sacram Scriptu-
 ram, in hac tota causã iudicium fieret. Nam si
 cuius potentia plus valere debeat quàm sacræ
 literæ, quàm legitima cognitio: quis dubitet
 aduersus Pontificem frustra laborem omnem
 & actionem suscipi? Satis enim esse notũ, quid
 antea actis aliquot Conciliis profectum sit. Ete-
 nim etsi de libero Concilio loquitur Põtifex,
 tamen haud dubiè aliò spectat, quando hoc a-
 git, vt sibi Reges atque Principes obstringat,
 & vt Concilii nomine suam dominationẽ at-
 que potentiam defendat, neue quis errores at-
 que vitia reprehẽdat: aut si quis hoc moliatur,
 non ferat impunè. Orant igitur vt Cæsar con-
 siderata causã magnitudine, quæ vniuersam
 remp.

remp. & omnes nationes complectitur, det operam vt legitimè res agatur: nam hoc ipſius eſt officium, eſque licere legibus, quando videlicet Pontifex veritatem impugnat. Prouidentiu enim eſſe, ne ſit & actor ille vel reus, & ſimul iudex. Erat tum apud Ferdinandum Regem Pontificis legatus, Petrus Paulus Vergerius. Et quia Reginus Epifcopus ætate erat prouectus & valetudine minus firma, Clemens Vergerio mandabat, ſiquidem illi quid accideret impedimenti, vt ipſe legationem ſubiret. Imprimis verò monebat, vt in memoria ſemper haberet, quæ ſua ſit de Concilio mens atque voluntas. Mandatis igitur & formulæ præſcriptæ diligenter inſiſtat, neque latum vnguem ab ea diſcedat, nec in anguſtias ipſum atque neceſſitatem peragendi Concilii coniciat, etiamſi fortè Rex Ferdinandus maximè vrgeat & inſtet.

*Clemens
Papa à Cō
cilio abhor
ret.*

LIBER NONVS.

Quum ad hunc modum reſpōdiſſent Proſtantes, facto decreto placuit theologis & iureconſultis dandum eſſe negotium deliberandi de futura Cōcilio actione. De Georgio Saxonix principe non ſemel diximus, quo modo & Lutherum priuatim, & publicè totam ipſius doctrinam odiſſet. Quum autem è ſuis eſſe multos intelligeret, qui Cœnam domini percipiendam eſſe dicerent iuxta Chriſti mandatum, eccleſiarum miniſtris iniūxit, vt iis qui